

برنامه حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی

برگرفته از طرح حفاظت از تنوع زیستی در چشم انداز زاگرس مرکزی با
مشارکت کلیه ذینفعان و ذریبطان در سطوح ملی و استان‌های اصفهان،
چهارمحال و بختیاری، فارس و کهگیلویه و بویراحمد

عنوان و نام پدیدآور: برنامه حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی/گردآوری و تدوین شیرین ابوالقاسمی... (لودیگران)؛ به سفارش سازمان حفاظت محیط زیست، برنامه عمران ملل متحد در ایران، صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست.
مشخصات نشر: تهران: معارف، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص: مصور، جدول، نمودار، نقشه
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۷۶-۴۴-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: ص.ع.به انگلیسی: Conservation and Sustainable Development Program of Central Zagros Mountains (C+SD P of CZM)

موضوع: حفاظت محیط زیست -- ایران -- زاگرس
موضوع: Environmental protection -- Iran -- Zagros region

موضوع: تنوع زیستی -- ایران -- حفاظت

موضوع: Biodiversity conservation -- Iran

موضوع: کوه زاگرس (ایران و عراق)

موضوع: Zagros Mountains (Iran and Iraq)

شناسه افزوده: ابوالقاسمی، شیرین

شناسه افزوده: سازمان حفاظت محیط زیست

شناسه افزوده: Department of the Environment

شناسه افزوده: سازمان ملل متحد. برنامه عمران. صندوق تسهیلات محیط زیست

شناسه افزوده: United Nation . Development Programme . The Global Environment Facility

شناسه افزوده: ایران ملل متحد. برنامه عمران (ایران)

شناسه افزوده: United Nations . Development Programn. (Iran)

رده بندی کنگره: DSR۲۱۹۲/۲۱ ۳۹۵

رده بندی دیویی: ۳۳/۹۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱ ۳۰۴۱

سازمان حفاظت محیط زیست

صندوق تسهیلات جهانی - محیط زیست

برنامه عمران ملل متحد در ایران

به اهتمام:

فرهاد دبیری مدیر اجرایی طرح حفاظت از تنوع زیست زاگرس مرکزی

و تیم اجرایی طرح حفاظت از تنوع زیستی زاگرس مرکزی

برنامه حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی

ناشر: نشر معارف

نظارت فنی و چاپ: کاظم صادقی

لیتوگرافی: هزاره

چاپ و صحافی: فرانگر

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۵

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۷۶-۴۴-۶

ISBN: 978-964-2676-44-6

۱۱	۱- مقدمه
۱۲	۲- پشتوانه‌های قانونی
۱۲	۳- کوهستان زاگرس
۱۳	۴- کوهستان زاگرس مرکزی
۱۴	۵- ارزش‌های کوهستان زاگرس مرکزی
۱۵	نقشه ۱- محدوده کوهستان زاگرس مرکزی
۱۷	۶- تهدیدات تنوع زیستی
۱۹	۷- چارچوب راهبردی و برنامه اقدام
۱۹	۷-۱. چشم‌انداز کوهستان زاگرس مرکزی
۱۹	۷-۲. هدف کلان
۱۹	۷-۳. اهداف راهبردی
۱۹	هدف راهبردی ۱- حفاظت محیط زیست و ارزش‌های تنوع زیستی
۱۹	هدف راهبردی ۲- احیا و بازسازی اکوسیستم‌ها در مناطق تخریب شده
۲۰	هدف راهبردی ۳- مدیریت و کنترل ثروت ناشی از فعالیت‌ها و بهره‌برداری‌های ناپایدار
۲۰	هدف راهبردی ۴- توسعه پایدار در روند بهربرداری از منابع
۲۰	هدف راهبردی ۵- حفظ و احیای ارزش‌های فرهنگی و چشم‌انداز کوهستان زاگرس مرکزی
۳۱	۸- سیستم مدیریت کوهستان زاگرس
۳۱	۸-۱. کمیته ملی مدیریت کوهستان زاگرس
۳۲	۸-۲. کمیته استانی مدیریت کوهستان زاگرس
۳۲	۸-۳. کمیته مدیریت مناطق آبخیز مدیریتی
۳۲	۸-۴. دبیرخانه اجرایی مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی
۳۳	۸-۵. مراکز اطلاع‌رسانی تنوع زیستی کوهستان زاگرس مرکزی
۳۳	نمودار ۱- سیستم مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی
۳۶	۹- مناطق آبخیز مدیریتی
۳۷	نقشه ۲- محدوده مناطق آبخیز مدیریتی در کوهستان زاگرس مرکزی
۳۸	۱۰- تامین اعتبار و اجرای برنامه
۳۹	نمودار ۲- ساز و کار ارائه برنامه کاری سالانه و تامین و تخصیص اعتبارات در مناطق آبخیز مدیریتی
۳۹	۱۱- ابزارهای مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی
۴۱	نمودار ۳- فرایند تدوین برنامه کاری سالانه و به کارگیری ابزارهای برنامه ریزی و مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی
۴۱	۱۱-۱. پهنه‌بندی کاربری‌ها بر اساس ارزیابی توان اکولوژیک
۴۲	نقشه ۳- نقشه پایه آمایش سرزمین کوهستان زاگرس مرکزی
۴۲	۱۱-۲. راهنماها و دستورالعمل‌های بهره‌برداری پایدار
۴۳	۱۱-۳. سیستم اطلاعات مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی
۴۴	نمودار ۴- گردش کار سیستم اطلاعات مدیریت کوهستان زاگرس مرکزی
۴۴	۱۱-۴. برنامه پایش کوهستان زاگرس مرکزی
۵۱	ضمیمه ۱- برنامه تعمیم و استقرار سیستم مدیریت

زاگرس، طولانی‌ترین رشته کوه ایران، با بیش از ۳۲ میلیون هکتار مساحت که ۱۳ استان کشور را در بر می‌گیرد، از آذربایجان غربی آغاز و پس از عبور از استان‌های کردستان، کرمانشاه، لرستان، همدان، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، فارس، ایلام، خوزستان، بوشهر و هرمزگان تا شمال تنگه هرمز ادامه می‌یابد و در آنجا به رشته کوه‌های مرکزی ایران و رشته ارتفاعات مکران می‌پیوندد. وضعیت توپوگرافی و آب و هوایی، تنوع زیادی در اکوسیستم‌ها و زیستگاه‌های این منطقه جغرافیایی به وجود آورده است. زاگرس زیستگاه بیش از ۲۰۰۰ گونه گیاه و بسیاری از جانوران در معرض خطر و بومی است. تنوع زیستی زاگرس اهمیت جهانی دارد. این کوهستان از دلایل اصلی پیدایش نخستین تمدن‌ها در این ناحیه بوده است. بلندی‌های زاگرس، سرچشمه رودخانه‌های پرآب و مهمی مانند: کارون، زاینده‌رود، کرخه، زربنه‌رود، سیمینه‌رود، دالکی ... است که با توجه به حجم بارش و پایین بودن سطح تبخیر و موقعیت نسبتاً مناسب سازندهای زمین‌ساختی، بخش اعظم آب‌های زمینی و زیرزمینی کشور حدود ۴۵ درصد را تأمین می‌کند.

در دهه‌های اخیر در نتیجه تغییرات جمعیت، نظام‌های اقتصادی و اجتماعی، کاهش روش‌های مدیریت و کاربری سنتی زمین و توسعه پایدار و نامتوازن، تنوع زیستی زاگرس رو به کاهش نهاده است. چنانچه شیوه‌های کنونی استفاده از منابع طبیعی و محیط زیست تغییر داده نشود، دیری نخواهد پایید که بسیاری از گونه‌های موجود، منقرض خواهند شد. ناهماهنگی سازمان‌های دست‌اندرکار توسعه در منطقه از مطالعات توسعه پایدار برخوردارند و در اجرا نیز سعی در رعایت موازین مربوطه دارند، اما برآیند اقدامات در عرصه طبیعت نتایج مطلوبی در پی نداشته است. این فعالیت‌ها جزیره‌ای و ناهماهنگ، بدون مشارکت جوامع محلی بوده و در مجموع هیچ‌گونه تأثیری در حفاظت از تنوع زیستی و توازن اکولوژیکی نداشته است.

از اینرو نیاز به طراحی و تدوین برنامه‌ای با هدف تلفیق حفاظت از تنوع زیستی و توسعه، در فرآیندی با حضور کلیه دست‌اندرکاران به وجود آمد. برنامه حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی با هدف مدیریت و بهره‌برداری پایدار منابع آب، کشاورزی، جنگلداری، ریه‌داری، گردشگری و آب‌های سطحی و زیرزمینی، همچنین یکپارچه‌سازی حفاظت از تنوع زیستی در توسعه زیرساخت‌های عمرانی و برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی تدوین گردیده است. الگوی مدیریتی این برنامه در کمک به توسعه پایدار در سطح کلان، تقویت معیشت جوامع بهره‌بردار از منابع طبیعی و محرکی برای توسعه اقتصادی و تعمیم آن در کوهستان زاگرس مرکزی، طراحی و همزمان نسبت به ایجاد ساختار و سیستمی مناسب و کاربردی در دستگاه‌های ملی و استانی برای حمایت از تنوع زیستی و ارتقای معیشت جوامع محلی نگاه داشته گردید.

وسعت تقریبی محدوده زاگرس مرکزی سه میلیون و یکصد هزار هکتار می‌باشد. تدوین برنامه حفاظت و توسعه پایدار کوهستان زاگرس مرکزی با تسهیلگری سازمان حفاظت محیط زیست در فرآیندی با حضور کلیه دست‌اندرکاران و با تشکیل کارگروه‌های تخصصی در سطوح ملی و استانی و حضور مدیران و کارشناسان مربوطه، انجام و فرصتی به وجود آمد تا نمایندگان حاضر نسبت به مشورت با مسئولین عالی رتبه سازمانی اقدام، نقطه نظرات راهبردی سازمان متبوعه خود را دریافت و با دیدگاه‌های جدید منطبق نمایند.